

Pristup dokumentaciji i građanskoj registraciji za Rome, Aškalije i Egipćane u Jugoistočnoj Evropi

Predstavništvo UNHCR-a u Crnoj Gori

27. septembar 2013.god

- Rad UNHCR-a sa ovom populacijom na osnovu dva mandata:
 - Zaštita izbjeglica;
 - Zaštita apatrida.
- UNHCR procjenjuje da preko 20 000 lica u Jugoistočnoj Evropi nema kompletiranu osnovnu ličnu dokumentaciju/upis u građanske registre;
- Značajan dio ovih lica su Romi, Aškalije i Egipćani, posebno oni koji žive u neformalnim naseljima;

- Crna Gora, Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Srbija, Kosovo* i Makedonija, u saradnji sa međunarodnom zajednicom, su u oktobru 2011. godine učestvovali na Zagrebačkoj konferenciji o pristupu ličnoj dokumentaciji i građanskoj registraciji u Jugoistočnoj Evropi;
- Usvojena Zagrebačka deklaracija – set aktivnosti koje treba preduzeti na lokalnom i regionalnom nivou kako bi se izbrisala i preduprijedila apatridija;

* Ovo određenje ne prejudicira poziciju o statusu, i u skladu je sa Rezolucijom SB UN 1244/1999 i mišljenjem Međunarodnog suda pravde o kosovskoj deklaraciji o nezavisnosti.

Ključne aktivnosti predviđene Zagrebačkom deklaracijom

- Na lokalnom nivou:
 - Zakonodavna reforma, ukidanje administrativnih taksi, olakšavanje upisa u registar rođenih i izdavanje ličnih dokumenata;
 - Uspostavljanje nacionalnog mehanizma za koordinaciju aktivnosti kao i određenje osobe zadužene za koordinaciju;
 - Preduzimanje konkretnih mjera na idenitifikovanju i pomoći svim licima u riziku od apatridije;
 - Promovisanje opšteg upisa u registar rođenih. Za specifične slučajeve pojednostavljenje traženih dokumenata potrebnih za kompletiranje upisa kroz upravne i sudske postupke.

- Na regionalnom nivou:
 - Osiguranje saradnje i razmjene informacija među donosiocima odluka;
 - Uspostavljanje adekvatne, ubrzane i olakšane procedure za građansku registraciju i izdavanje ličnih dokumenata;
 - Ohrabrenje recipročnog priznavanja dokumenata.

Razvoj događaja nakon usvajanja Zagrebačke deklaracije

- BiH - 4,500 osoba -
 - Dopune zakona o matičnim registrima na entitetskim nivoima i u distriktu Brčko kojima je olakšan upis/naknadni upis u knjigu rođenih;
- Izazov
 - Usklađivanje administrativne prakse u primjeni relevantnih zakona između različitih nivoa administracije i njihova dosljedna primjena;
 - Ustanovljenje nacionalnog mehanizma za koordinaciju aktivnosti i nalaženje rješenja za građansku registraciju, dokumentaciju i regulisanje boravka lica sa neutvrđenim državljanstvom.

Hrvatska – 2,886 osoba

- Usvojena Nacionalna strategija za Rome za period 2013-2020;
- Dopune Zakon o državljanstvu i donošenje novog Zakona o strancima (2012) su relaksirali zahtjeve za prijavu boravka, a kasnije i sticanje državljanstva
- Izazov
 - Puna implementacija Akcionog plana Strategije za 2013, koji uključuje i uspostavljanje mobilnih timova za građansku registraciju;
 - Primjena zakonodavne reforme u praksi
 - Hrvatska još uvijek nije uspostavila nacionalni mehanizam za koordinaciju aktivnosti;

Kosovo-Neutvrđen broj osoba

- Zakon o građanskom statusu usvojen 2011. godine, dok su 2012. usvojena podzakonska akta koja uređuju naknadni upis i obnovu upisa u matične knjige;
- U 2013. godini Kosovo je uvelo dokumenat koji se naziva Birth extract, kao vrstu građanskog dokumenta jedinstvenog u regiji koji bi trebao da u velikoj mjeri olakša kompletiranje građanske registracije jer zamjenjuje 4 dokumenta (Izvod iz MKR, Uvjerenje o državljanstvu, Izvod iz MKV i Prijavu prebivališta);
- Izazov
 - Ostaje da se vidi kako će ova zakonodavna reforma biti primjenjena u praksi.

Srbija-8,500 osoba-

- U 2011 i 2012 Srbija je izvršila određene izmjene u zakonodavstvu da bi olakšala građansku registraciju (Zakon o vanparničnom postupku, Zakon o prebivalištu i boravištu i Zakon o administrativnim taksama);
- U 2012. godini Srbija je uspostavila nacionalni mehanizam za koordinaciju aktivnosti kroz potpisivanje Memoranduma o razumjevanju između Kancelarije Ombudsmana i UNHCR-a. Upravni odbor i Tehnička radna grupa uspostavljene kroz ovaj Memorandum uključuju predstavnike širokog broja različitih organa i već su sproveli treninge i aktivnosti na podizanju svijesti, na lokalnom i državnom nivou, o novim zakonodavnim rješenjima;
- Izazov
 - Ostaje da se vidi kakav će efekat ove aktivnosti imati u praksi.

Makedonija-905 osoba-

- Međuministarska radna grupa o građanskoj registraciji i dokumentaciji uspostavljena;
- Memorandum o razumjevanju, potpisan između Ministarstva rada o socijalne politike i NVO Makedonsko udruženje mladih pravnika povećalo pristup pravnoj pomoći;
- Izazov
 - Još uvijek potrebna sistemska rješenja u zakonodavstvu i praksi nadležnih organa kako bi se prevazišle prepreke za sticanje dokumenata među licima koja ih sada nemaju.

Crna Gora – 4 312 lica

- 1,649 osoba (38%) Romi i Egipćani;
- Ukupan broj Roma i Egipćana u Crnoj Gori prema popisu iz 2011 je 8 305 lica;
- Broj izbjeglica/IRL sa Kosova oko 3 200 osoba;
- U dva najveća romska izbjeglička naselja u Crnoj Gori (kampovi na Koniku u Podgorici, i Riverside u Beranama) 271 lice nema kompletiran upis u registar rođenih i registar državljana(192 na Koniku i 79 u Beranama)

- 2009 dopune Zakona o strancima;
- U julu 2011 usvojena Strategija za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na oblast Konik, za period 2011-2015;
- U martu 2012 usvojena Strategija za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori za period 2012-2016;
- 25. oktobra Crna Gora domaćin regionalne konferencije o razvoju događaja nakon usvajanja Zagrebačke deklaracije i izazovima u primjeni iste;

Preporuke UNHCR-a za Crnu Goru

- Definiše postupak za naknadni upis u registar rođenih lica rođenih izvan zdravstvenih ustanova (aktivnost predviđena u obije Strategije i kroz UPR proces);
- Identifikuje sva lica u riziku od apatrije i pruži pomoć istima (Aktivnost predviđena u Strategiji za 2012-2016), posebno onim licima koja su se na Popisu 2011. godine izjasnila da nemaju ničije državljanstvo;
- Ustanovi posebnu proceduru za utvrđivanje formalno pravnog statusa „lice bez državljanstva“
- Identifikuje i otkloni prepreke koje sprečavaju lica bez dokumenata, naročite Rome i Egipćane, da rađaju djecu u zdravstvenim ustanovama;
- Nastavi sa koordiniranjem regionalne radne grupe za dokumentaciju, uspostavljene u okviru tzv. Sarajevskog procesa, kako bi se poboljšao pristup dokumentaciji za raseljena lica koja borave u Crnoj Gori i kako bi se pratila primjena do sada dogovrenih mjera;
- Nastavi da ojačava bilateralnu i regionalnu saradnju sa svim državama, oko naknadnog upisa, odnosno obnove upisa u registar rođenih, što se posebno odnosi na komunikaciju sa Srbijom/Kosovom;